

NEHCÜ'L-FERADİS'İN DİL HUSÜSİYETLERİ

III

M E T İ N

ALİ FEHMI KARAMANLIOĞLU

Dergimizin XVI. ve XVII. ciltlerinde gramer husûsiyetlerini belirtmeğe çalıştığımız *Nehcü'l-feradis'in dil husûsiyetleri* serisine bu sayıda kitabın başından, bize ayrılan yerin müsaadesi nisbetinde, metin neşriyle devam ediyoruz. Burada verilen transkripsiyonlu metin, A. Zeki Velidi Togan'ın bulduğu ve *Harezm'de yazılmış eski türkçe eserler* adlı makalesinde (*Türkîyat Mecmuası II*, İstanbul 1928) ilim âlemine tanıtıltı, János Eckmann'ın bir önsözü ile T.D.K. tarafından tipikbasımı yayınlanan (*Nehcü'l-feradis I*, Ankara 1956) *Süleymanîye* nûshasından (*Kitâbü fâzâ'ilî mâcizatî'n-nâbi*, Yeni Cami bölümü, Nr. 879) hazırlanmıştır.

Bizden önce; eserden, transkripsiyonlu metin olarak, Saadet S. Çagatay *Türk Lehçeleri Örnekleri* kitabında bazı parçalar yayınlamıştı. Çagatay, Yalta Doğu Müzesi müdürü Yakub Kemal'in tanıttığı ve örnek olarak, arap harfleri ile, 14 sahifelik bir kısmınıbastırıldığı *Yalta* nûshasını (Yakub Kemal, *Tyurko-tatarskaya rukopis'* XIV veka «Nehdju-l'-feradis», Simferopol' [= Akmescid] 1930) esas almıştır. Kitabın ikinci baskısında, örnek olarak verilen kısımlar *Süleymanîye* nûshasının tipikbasımı ile de karşılaştırılarak, nûsha farklıları eklenmiştir (*Türk Lehçeleri Örnekleri*, Ankara 1950 ve 2. baskı: Ankara 1963). Bundan başka, J. Eckmann *Fundamenta*'da (PhTF I, Wiesbaden 1959), A. Caferoğlu da *Türk Dili Tarihi*'nın ikinci cildinde (İstanbul 1964) eserden küçük birer parça örnek vermişlerdir.

İlleride, yeni bulunan *Paris Bibliothèque Nationale* nûshasını (J. Eckmann, *Nehcü'l-feradis'in bilinmeyen bir gazması*, TDAY 1963) da dikkate alarak, eserin tamamının karşılaştırmalı yayımını yapmak niyetindeyiz.

Transkripsiyon sisteminde, türkçe sözlerin de imlâ husûsiyetlerini göstermesi bakımından, yazılmayan ünlülerin altına nokta koyma usûlü tercih edilmiştir. Aneak matbaada yeteri kadar ğ harfi bulunmadığı için bunun yerine *italik e* kullanılmıştır. Metinde geçen âyet, hadîs v.b. arapça ibâreler, aynen, arap harfleri ile verilmiştir. Satır başlarında köşeli parantez içindeki rakamlar varak, onun yanındakiler sahife numarasını, arada parantez içindeki rakamlar yazmanın sırlarını gösterir.

[I b] 2 بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ رَبِّ الْيَسِيرِ وَتَعَمَّلْ بِالْخَيْرِ

اَمْدُدُهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاوَةُ وَالسَّلَامُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٌ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ (2)
عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ (3) رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا أَنَّهُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنْ
نَقْلِ عَنِ الْأَيْلَى مَنْ لَمْ يَلْحِقْنِي مِنْ أَمْقِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا كَتَبَ (4) فِي زَمْرَةِ الْعُلَمَاءِ
ؤْمِرْ اُğُلِي وَحَشَرَ فِي جَمَلَةِ الشَّهَادَةِ وَمَنْ كَذَبَ عَلَى مُتَعَمِّدًا فَلَيَتَبُوأْ مَقْعِدَهُ مِنَ النَّارِ
صَلَّى اللَّهُ عَنْهُمَا (5) َابْدُوُ'llah rivayet kılur peygamber-din
علیه فَسَلَّمَ andağ yarıkar kayu mü'min ve müvahhid kırk hâdiş-nî
(6) menim hâdiş-lerimdin eşitmegen-ler-ke tegürse bilmegen-ler-ke
öğretse hâkk tâ'ala ol kim-erseni 'alîm-ler (7) zümresinde bitigey
taķı kıyamet kün bolsa amenna ve şâdâkna şehidler cümlesinde
koparğay taķı kayu kim-erse men (8) aymamış hâdiş-nî menim
aymağanım-nî bilip kaçdır birle menim öze yalğan sözlep peygamber
'aleyhî's-selam aydı tise (9) tâmuğ-dîn olturğu yirini amade
ķılsun tip aydi bu hâdiş-ke temessük kılıp kırk hâdiş cem' ķılduk
peygamber (10) 'aleyhî's-selam hâdiş-lerindin mütemed kitab-lardın
yâna bu hâdiş-ler-ke münasib hikayet-ler peygamber 'aleyhî's-selam
ahvali- (11) -din taķı hûlefa-i raşîdin effâli-din taķı 'ulema ve
meşayih akvali-din žammî 1 ķılduk taķı bu kitab-nî tört bab öze
(12) ķılduk taķı tegme bir bab-nî on faşl öze ķılduk taķı tegme
bir faşl evvelinde bir hâdiş keltürdük peygamber 'aleyhî's-selam
(13) hâdiş-leri-din kim mecmu'i kırk hâdiş bolur evvel babı peygamber
'aleyhî's-selam-nûnq fażayili-nînq beyanı içinde turur ikinç
(14) babı hûlefa-i raşîdin taķı ehl-i beyt taķı tört imam fażayili-nînq
beyanı içinde turur üçüncü babı hâkk tâ'ala hażratiṅga (15)
yavuṅgu edgû 'amel-ler beyanı içinde turur törtinq babı hâkk tâ'
'ala-nînq hażrati-din yiratgu (?) 2 yaνuz 'amel-ler beyanı içinde (16)
turur taķı bu kitab-ke nêhcü'l-feradis at birdük mânisi uştmâh-
lar-nînq açuk yolu timek bolur ümid ol turur kim (17) bu kitab-nî okığan-lar bolğay kim bu kitab söz-leri birle 'amel kılğay-
lar taķı bu kitab anlar-ka hâkk tâ'ala-nînq uştmâh-larıṅga

[II a] 3 (1) yolçı bolğay ol 'amel kılğanlar berekatında bolğay
kim hâkk tâ'ala bu kitab-nî cem' kılğan 'ası ve cafi kulunu yarı-
kağay (2) amin râbbü'l-'alemin evvelki bâb peygamberimüz

'aleyhi's-selam-nunğ fâzayılı içinde turur **evvelki fâşl** peyğamber رحمة الله عليه 'aleyhi's-selam- (3) -nunğ fâzayılı içinde turur imam **bağavi** قال رسول الله عليه meşabiḥ atlîg kitabında bu **hadîs**-ni keltürmiş صلى الله عليه وسلم ان الله تعالى اصطفى كنانة من ولد اسماعيل واصطفى قريشا من كنانة واصطفى من قريش بنى هاشم واصطفى (5) من بنى هاشم bu **hadîs** ma'nisi ol bolur kim peyğamberimüz 'aleyhi's-selam aydi tângri tebareke ve tâ'ala ışma'il peyğamber 'aleyhi's-selam (6) oğlanları-din kînane atlîg kabilesindin kureyş kabilesini ödürdi yanâ kureyş kabilesidin 3 haşim atlîg kişi-ninğ (7) oğlanlarını ödürdi yanâ haşim atlîg kişi-ninğ oğlanlarından mini ödürdi çıkışardı bu ma'nî-din ötrü peyğamber (8) 'aleybi's-selam-ka müştafa at birildi müştafa 'arâb tilinçe ödrülmiş timek bolur şeyh imam isha'k kelabadi (9) aytur رحمة الله عليه tâ'arrûf atlîg kitabında peyğamber 'aleyhi's-selam sırrînğa hiç kim-erse müttalîc bolmadı meger ol mîkdir kim (10) mesela bir meşk tolug suv⁴ bolsa tâkı ol meşk-ninğ ağzı bağılgı bolsa hiç kim-erse ol meşk içinde suv-ni körmese (11) ve likin taşındaKİ üvüslükünü körerler tâkı bilürler kim bu meşk içinde suv bar tip mûhammed resulü'llah-ninğ tâkı envari tâkı (12) esrarı-ninğ mîkdirin ga hic kim-erse müttalîc bolu bilmedi meger ol mîkdir bildiler kim peyğamberimüz 'aleyhi's-selam müzmir-i (13) envarı ilahi turur tâkı menba'-ı⁵ esrarı râbbani turur şeyh ebu yezid bûstâmi aydi رحمة الله عليه peyğamber 'aleyhi's-selam-ka birilgen (14) envardin zerresi zahir bolsa erdi hâlayıkka hiç kim-erse anı tâhâmmûl kîlu bilmegey erdiler neteg kim közi žâ'if (15) kim-erse künke karşu bâkmakını tâhâmmûl kîlu bilmez ol ma'nî-din ötrü peyğamberimüz 'aleyhi's-selam haber birür yarılıkar مع الله وقت (16) لى لا يسعني فيه ملوك مقرب ولا بى مرسى

[II b] 4 (1) bu ayet nazıl boldı erse (1) على الله وملائكته يصلون (2) على النبي يا أيها الذين آمنوا اصلوا عليه وسلموا

haklıkat-ta tângri ta'ala peygamber 'aleyhi's-selam-ka şena aytur tâki kılınmış kıldıacı zillet- (3) -lerini yarılıkar tâki hâkk tâ'ala peygamber 'aleyhi's-selam-din razi bolur yana feriște-ler tâki tângri ta'ala-din peygamber 'aleyhi's-selam- (4) -nunq kılınmış kıldıacı zillet-lerini yarılıkatu tileyürler tâki peygamber 'aleyhi's-selam-ka yarı birürler ey mü'min-ler sizler (5) peygamber 'aleyhi's-selam-ka dûrud ve şalavat ve selam aytâ biring tip emir keldi erse şâhabî-ler aydi ya resulullahı sizke (6) selam birmek-ni bildük hemise ayturmiz tip ve-lâkin şalavat neteg aymak kerek bilmezim (7) tip aydilar erse peygamber 'aleyhi's-selam aydi ey yaran-larım biling agah bolunq eger manqâ şalavat aytur bolsaŋız (8) mundağ aytıŋ kim اللهم صل على محمد وعلى آل محمد وبارك على محمد كاصليت وبارك على ابراهيم على محمد وعلى آل محمد وبارك على محمد على آنک حمید حبید (9) կayu mü'min ve müvâhîd bu dûrud ve şalavat-ni manqâ arıq i̇tikad birle bir կata aytur (10) bolsa hâkk tebareke ve ta'ala anıŋ öze on râhmet idgây yana bilgil agah bolgil peygamber 'aleyhi's-selam rebi'ü'l-evvel (11) ayı-nıŋ on ikinç kün düşenbih kün toğdî hisab 'ilmi bilgen 'ulema-lar andağ aydilar kim 'isa peygamber 'aleyhi's-selam- (12) -din altı yüz yigirmi yıl keçmiş erdi kim muhammed resulullah dünya-ke keldi tâki peygamber 'aleyhi's-selam-nunq atası 'abdü'llah (13) peygamber toğmazdin aşnu vefat bolup turur erdi ve-lîkin ulug atası 'abdü'l-muṭṭalib bar erdi peygamber 'aleyhi's-selam-nı (14) 'abdü'l-muṭṭalib halime atlîg daya-ka emdürmek üçün birdi tâki peygamber 'aleyhi's-selam altı yaşka yetmiş erdi kim anası (15) amine vefat boldi peygamber 'aleyhi's-selam ulug atası 'abdü'l-muṭṭalib կatında turur erdi կaçan kim sekkiz yaşka tegdi (16) erse 'abdü'l-muṭṭalib sökel boldi tâki peygamber-ni oğlu eba տâlib-ka tapşurdu tâki vefat boldi կaçan kim peygamber 'aleyhi's-selam (17) yigirmi yaşka teggende ebu տâlib hâdice hâtu-nı peygamber 'aleyhi's-selam-ka çüftlendürdü hâdice رضي الله عنها kırk üç

[III a] 5 (1) yaṣar erdi hâdice hâtu رضي الله عنها peygamber - din sekkiz oğlan toğurdu törti erkek tâki törti kız erdi (2) erkeki 'abdü'llah tâki kasım erdi tâki ṭayyib tâki ṭahir bu törti nareside erken vefatları boldi tâki tört bînti-nıŋ (3) biri zeyneb tâki ru-

kiyye. tâkı ümm-i kûlsüm tâkı fatîma zeyneb-ni peyğamber 'aleyhi's-selam ebu'l-aş atlîg kişi-ke çüftlendürdi (4) ol zeyneb peyğamber 'aleyhi's-selam-din oza vefat boldı tâkı rûkiyye-ni 'osman-ka çüftlendürdi ol tâkı peyğamber 'aleyhi's-selam- (5) -din oza vefat boldı erse ümm-i kûlsüm-ni 'osman-ka çüftlendürdi ol yandın 'osman-ka رضي الله عنه şâhaba zü'n-nureyn (6) tir erdiler ya'nî peyğamber 'aleyhi's-selam-nûnî ikki nur-ı dide singe çüft boldı tip ümm-i kûlsüm tâkı peyğamber 'aleyhi's-selam-din (7) oza vefati boldı tâkı fatîma-ni 'âli-ka çüftlendürdi ve-lîkîn fatîma رضي الله عنه peyğamber 'aleyhi's-selam-din altı ay (8) song vefati boldı yanâ peyğamber 'aleyhi's-selam kırk yaşka yetmiş erdi reçeb ayı-nînî yitînç tün cümlâ tüninde erdi kim (9) hîra⁸ tağında gar içinde erdi kim cebra'îl 'aleyhi's-selam zâhir boldı yanâ şenbih tûni hem zâhir boldı tâkı yekşenbih tûni hem (10) zâhir boldı düşenbih tûni erdi kim hakkâ tâ'ala fermanı birle cebra'îl 'aleyhi's-selam rîsalet-ni peyğamberlik-ni tapşurdu (11) peyğamber 'aleyhi's-selam tâkı kabul kıldı tâkı ol tün erdi kim kîsra melik-nînî eyvani teprendi tâkı on tört kûnguresi⁹ (12) yıkıldı tâkı dünya-da ne kim muğlar yandurğan otlar bar erdi cümlesi ol tün söndi tâkı save atlîg il-nînî (13) deryası ol tün kûridi cümlâ kün peyğamber 'aleyhi's-selam hâlayîk-lar-ka haber birdi kim hakkâ tâ'ala mânîga peyğamberlik ruzi (14) kıldı tip evvel hâtun-lar-din müsülman bolğan hâdice erdi رضي الله عنه tâkı oğlanlar-din evvel müsülman bolğan (15) 'âli erdi tâkı erenlerdin evvel müsülman bolğan ebu bekî رضي الله عنه tâkı kûl-lar-din evvel müsülman bolğan (16) zeyd erdi رضي الله عنه muhammed resulullah-ka peyğamberlik kelmiş-din song altı yıl tâkı ikki ay ebu talîb tirig turdu andın song (17) vefat boldı peyğamber 'aleyhi's-selam ebu talîb-nînî vefatına inğen kâdgurdu 'ammî erdi tâkı kâfirler andın körküp peyğamber-ka

[III b] 6 (1) öküş zâhmet tegürmes erdiler munça terbiyet kılıp iman keltürmedin ahîret-ka barganingga öküş kâdgurdu kaçan kim ebu (2) talîb-nînî ahîr vakti boldı erse peyğamber 'aleyhi's-selam bardi iyadet-ka bakar ebu cehl 'aleyhi'l-la'ne olturup turur yaranları (3) birle peyğamber 'aleyhi's-selam aydı ey 'ammum mânîga

terbiyetinüz ingen öküş boldı emdi tilermen kim kelime-i şahadet aysanız (4) kıyamet kün biz-ke şefaat kılmak reva bolsa tidi erse ebu cehl baştı ebu cehl aydı ḥüm̄rūn̄üzni atanız ḥabdü'l-muṭṭalib (5) dini öze keçrüp aḥır vakt-ta kāyturmu-sız tidi erse aydı ya muḥammed men atam ḥabdü'l-muṭṭalib dini öze ölermen tidi erse (6) hāṭrı hāste vü bezman boldı erse ayat nazil boldı قوله تعالى انك لا تهدى من احبيت ولكن الله يهدي من يشاء (7) ya muḥammed sen ol kim-erse-ni sevər-sen köndürü bilmes-sen kim-ni ti-lese köndürgen⁸ tāngri tā'ala men turur-men tip aydı yan'a ebu ṭalib (8) vefatidın üç kün kalmış erdi kim hādice anamız vefatidın sonq peygamber ḥaleyi's-selam tokkuz hātun (9) aldı peygamber ḥaleyi's-selam dünya-din nākl kalmışta tokkuz hātun kāldı ḥayiṣe hātun tākī ḫafīyye hātun tākī ümm-i seleme hātun (10) tākī ümm-i ḫabibe hātun tākī zeyneb hātun tākī meymune hātun tākī cerire hātun tākī ḫafīyye hātun tākī sevde hātun رضي الله عنها (11) tākī ikki kuması bar erdi biri mariyye atlığ andın iibrāhim atlığ oğul boldı tākī nareside hālinde vefatı boldı tākī (12) biri reyhane erdi andın oğul kız boldı ne kim oğul kız boldı cümlē hādice hātun-din boldı رضي الله عنها (13) hātun-lar-din bolmadı peygamber ḥaleyi's-selam yiğirmi tokkuz ḡazat kıldırı tokkuz ḡazatta özi tākī kafir birle uruştı (14) yiğirme ḡazatta şāhaba-ler uruştı özi uruşmadı tākī kırk yaşında peygamber-ka vahy keldi vahy kelmiş-din sonq mekke- (15) -de on üç yıl turdu andın sonq medine-ke bardı medine-de on yıl turdu altmış üç yaşında erdi kim peygamber ḥaleyi's-selam (16) dünya-din nākl kıldırı on sekiz kün sökel boldı rebī'ü'l-evvel ayının on birinci kün yekşenbih kün erdi kim ahiret-ka ulandı (17) صلى الله على سيدنا محمد وآلله أجمعين (17) ikinç fāṣl peygamber ḥaleyi's-selam-ka vahy kelmeki-nin beyanı içinde turur imam şāğani

[IV a] 7 رحمة الله عليه (1) meşarikü'l-envar atlığ kitabı içinde bu hādis-ni keltürmiş روى عن أبي هريرة رضي الله عنه عن رسول الله صلى الله عليه وسلم انه قال ان الدين بدا غرباً وسيعود الدين كما بدأ فطوبى للثواب (2) bu hādis mā'nisi ol bolur kim peygamber (3) ḥaleyi's-selam hāber

birü yarılıkar bu müsülmânlık dini garîblukın zâhir boldı kiyamet
 etekinde tâkı garîblukın kapatgay hoşluk (4) bolsun garîbler-ka
 ayîse رضى الله عنها aytur peygamber 'aleyhî's-selâm peygamberlik
 kelmezdin oza rast tüşler körü (5) başladı ne kim tüş körse erdi
 özi tâ'bir kılur erdi ol tüşler-nînî yorıkı teg açuk rast kelür er-
 di hiç hâfa (6) kılmaz erdi bir kün peygamber 'aleyhî's-selâm hâ-
 dice-ke aytur رضى الله عنها ya hâdice kökdin avaz eşittim inğen
 korktum (7) tidi erse hâdice رضى الله عنها aydı ya mûhammed hiç
 korkmağıl hakkı tâ'ala sini zayıf kılmagay tidi erse peygamber
 'aleyhî's-selâm (8) aydı ya hâdice könglüm hâlvet olтурmak tile-
 yür manîga azık kîlu bîrgil hîra tağında bir gar bar ol gar için-
 de bir kaç (9) kün hâlvet olturayın tidi erse hâdice رضى الله عنها
 azık kîlu birdi peygamber 'aleyhî's-selâm ol azık-nî alıp bardı
 tâkı (10) ol gar içinde bir kaç kün hâlvet kîldi ol azık tükendi
 yanâ keldi aytur ya hâdice manîga hâlvet olтурmak hoş kelür (11)
 tip hemise azık alıp barıp hâlvet-ler kîlur erdi bir kün keldi hâ-
 dice-ke aytur ya hâdice kökdin heybetlig avaz öküş (12) kelür
 boldı korkar boldum tâkı hâlvet hoşlukîdin keçü bilmezmen ne-
 teg kîlayın tidi erse hâdice رضى الله عنها aydı (13) ya mûhammed
 hiç korkmağıl bu iş-nînî songı hayr bolgay hakkı tâ'ala sini zayıf
 kılmagay tidi erse azık alıp (14) hîra tağı-nînî garı içinde ol-
 turdu bir kün ol gar içinde olturur erken bir kim-erse peyda bol-
 di tâkı peygamber (15) 'aleyhî's-selâm katîngâ keldi aydı ya mû-
 hammed okîgil tidi erse peygamber 'aleyhî's-selâm aytur men okî-
 gân ermes-men tidim (16) erse mini tuttu tâkı katîg kâstı andağ
 kim takatûm kalmadı yanâ idâ birdi tâkı aydı ya mûhammed okî-
 gîl men aydim okîgân (17) ermes-men tidim erse ikinç katâsası
 tuttu tâkı andağ kâstı kim hiç yarağım kalmadı yanâ aydı ya
 mûhammed okîgil

[IV b] 8 (1) tidi erse men aydim vâ'llahî men okîgân ermes-men
 خلق الانسان (2) اقرأ باسم ربك الذى خلقك (3) من علق اقرأ وربك الا كرم الذى علم بالقلم علم الانسان مالم يعلم
 bu yir-ke teğrû okidı erse (3) men tâkı okidim bu ayet evvel nazîl bolğan
 ayet turur tip ayturlar manîsi ol bolur kim

ya mūhammed (4) on sekkiz min̄ ğalem-ni yaratğan bir u bar-nun̄ atını okıgil ol tāngrı-nıñg atını okıgil kim adem (5) oğlanlarını bir pare koyuğ ķandın yarattı اَفْرَا وَرَبُّكَ الْاَكْرَمُ الَّذِي
 علم بالقلم okıgil ya mūhammed tāki senin̄ perverdīgarıñg (6) andağ kerim tāngrı turur kim adem oğlanlarıṅga hāt-ni ķalem birle ögretti علم الانسان مالم يعلم adem oğlanlarıṅga (7) bilmegenlerini bildürdi tidi tāki közüm-din ǵayıb boldı erse men tāki қorkuğ ve heybet birle revan ol ġardin çıkip (8) қorka tītreyü kelip aydim ya hādice mini tonğa ǵulgān̄ tāki yatkuруñg kim ҳalim mütegäßir boldı tidim erse mini ǵulgap (9) yaturdilar bir zāman yatmiş-din öz ҳalim-ka keldim tāki ne aħval kim ol ġarda kecti cümlesi aydim erse hādice aydi (10) رضى الله عنْهَا ya mūhammed hiç қorķmağıl işin̄ һayr bolgay hākk tāala sini žayıc kılmağıay anıñ üçün kim senin̄ edgü (11)  adetlerin̄ bar yak yavuķni seversen yalğan sözlemes-sen kişilern̄ emgekini kötüür-sen tāki қonuķlarnı ağır- (12) -lar-sen miskinlerke yarı birür-sen hiç sən̄ga tāngrı tāala yamanlıknı birmegey tip ögütledi erse peyğamber  aleyhî's-selam (13) köngli hoş boldı andın song hādice aydi رضى الله عنْهَا ya mūhammed turğıl bāralıñg menim atam қarındaşı oğlı bar vāraqatî'bnü (14) nevfel tiyürler uluğ yaşılk turur ikki közi körmes bolup turur  isa  aleyhî's-selam dini öze turur öküş  ilm bilür incil (15) okuyur tidi erse peyğamber  aleyhî's-selam hādice birle bardilar tāki ne kim peyğamber  aleyhî's-selam kordi cümlesini aydi erse ol (16) aydi kim ya mūhammed beşaret bolsun sən̄ga kim ol köründen cebra'ıl turur musa peyğamber-ka tāki  isa peyğamber-ka tāki öngin peyğamber- (17) -larķa kelgen nāmus turur ya mūhammed aħir zāman-nıñg peyğamberi sen bolgay-sen incil-de tāki senin̄ şifatıñg bar tevit-te tāki bar [V a] 9 (1) peyğamber-lar-nıñg hātmi sen bolgay-sen ve-likin cümle peyğamber-lar-nıñg uluğı sen bolgay-sen kaşki men yiğit bolsa erdim sini (2) mekke kafir-leri mekke-din çıkarlışa կատıñgda bolsa erdim sən̄ga yarı birgey erdim tidi erse peyğamber  aleyhî's-selam aydi (3) ya vāraqa mini mekke-din-mü çıkarğaylar vāraqa aydi beli ya resulullahı sini mekke-din çıkarğaylar kafir-ler öküş zahmet (4) ve meşakkat tegürgeyler andın song hākk

tebareke ve ta'ala sâng'a nuşrat birgey dinîn yükey bolgay ah-valîn qâvi bolgay (5) tidi erse peygamber 'aleyhi's-selam köngli hoş boldı andin song bir kaç eyyam kecti varakatû'bnü-nevfel tâkı dînya-din köcti yana peygamber (6) 'aleyhi's-selam aydi bir kün hîra' tağında erdim ķulaķim-ka avaż kelür ya muhammed ya muhammed tiyû tört yanım-ka baqtım hiç kim-erse-ni (7) körmedim üstün baqtım erse körer-men bir yirli kökli arasında bir ulug taht urulmuş ol taht öze cebra'ıl (8) olturmiş yüzü kün teg ķomiyur kördüm erse könglüm-ke yana ķorkuğ kirdi titreyü başladim kâyra yana hâdice ķatînâ (9) keldim tâkı aydim ya hâdice mini tonga çulgağıl kim könglümke yana ķorkuğ kirip turur tidim erse mini çulgâdi yâteturdi (10) bâkar-men heva-da cebra'ıl yana ʐahîr boldı tâkı aydi (11) يَا آيَهَا الْمَدْرُقُ فَانذِرْ وَرَبَّكَ فَكَبِرْ وَشَا بَكَ فَطَهَرْ وَالرَّجُزْ فَاحْبَرْ وَلَا عَنْ تَسْتَكْثُرْ وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ قَمْ فَانذِرْ (12) kopgil. kureyş kafir-lerini tângri-nînâ 'azabi-din ķorkutgil râbbüñni uluğlağıl tâkı nemaz-nînâ (13) evvelinde allahu ekber tip nemaz başlağıl وَشَا بَكَ فَطَهَرْ tonunñni necis-din arıtgil ibnu 'abbas رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ aytur ma'nisi (14) ol bolur kim ya muhammed tenînîni yazukdin arıtgil yaman işler-ni ķodgil ya tâkı şeytan vesvese-sini (15) ķodgil وَلَا عَنْ تَسْتَكْثُرْ tâqat ve 'ibadet kîlsang râbbüñge minnet ķilmağıl tâqating-ni öküş körmegil (16) tângri-ka tâqat kilmak içinde nefsünge şâbir bağlıgil ya tâkı ҳalklarşa rîsalet tegürmek içinde şâbir ķilgîl ya tâkı kafîrlar (17) azarıñga hâkk sözü fermanını tegürmek içinde şâbir ķilgîl tidi erse peygamber 'aleyhi's-selam derhal ķopti tâkı ҳalayık-şa hâkk

[V b] 10 (1) ta'ala-nînâ fermanını tegrû başladı kafir-ler-ni tâmuğ otindin ķorkutu başladı andin song bir kaç eyyam kecti hiç cebra'ıl (2) kelmedi erse peygamber 'aleyhi's-selam inğen ķadğuluğ boldı şavki hâkk ta'ala-nînâ selamînâ tâkı kelamînâ ziyade boldı (3) bir kün yana bardı hîra'ı tağında öküş intîzar ķildi cebra'ıl 'aleyhi's-selam kelmedi erse tiledi kim özini tağ başından (4) kemişse helak ķılsa ǵayet mahabbetidin derhal cebra'ıl 'aleyhi's-selam keldi tâkı aydi ya muhammed bışaret bolsun sâng'a hâkk ta'ala (5)

lütfini taķı keremini senin̄ hâkkıṅga tamam kıldır hiç peyğamberler hâkkıṅga ol mı̄kdar lütf u kerem kılmadı kim senin̄ (6) hâkkıṅga kıldır peyğamber ‘aleyhi’s-selam aydı ya cebra’ıl beyan kılğırlı ol neteg lütf u kerem-ler turur cebra’ıl ‘aleyhi’s-selam aydı (7) kaya yır-de kim hâkk ta‘ala-nı̄ng zikri yad kılınsa senin̄ zikrin̄ıṅg taķı yad kılıngay taķı hâkk ta‘ala sâṅga öz zatı (8) birle dûrûd sena aydı taķı feriște-lerin̄e buyurdu kim menim resulum-ka dûrûd sena aytıṅg-lar tip taķı ümmet-larıṅga bu- (9) -yurdı kim kîyamet-ka tegrü sâṅga dûrûd ve sena ayğay-lar taķı senin̄ ümmetin̄ni cümle peyğamber-ler ümmetidin artuk kıldır taķı (10) yer yüzini senin̄ ümmetin̄e mescid kıldır kayu yırde nemaz kîlsalar hâkk tebareke ve ta‘ala kabul kılıngay tidi erse peyğamber ‘aleyhi’s-selam (11) hâfîri hoş boldı andın cebra’ıl ‘aleyhi’s-selam adakını yır-ke urdu erse yır-din çeşme peyda boldı ol çeşme-din yundi taķı ikki (12) reke‘at nemaz kıldır taķı aydı ya muḥammed men yunmışım teg yungıl taķı men nemaz kîlmışım teg nemaz kılğırlı tidi erse peyğamber ‘aleyhi’s-selam (13) taķı cebra’ıl yunmışı teg yundi taķı cebra’ıl ‘aleyhi’s-selam nemaz kîlmışı teg nemaz kıldır bir yîlka tegi ikişer reke‘at nemaz kıldır bir yıldır (14) son̄ biş nemaz fâriża kîlindi üçünç fasıl peyğamber ‘aleyhi’s-selam taķı yaran-ları birle islam evvelinde emgengen-leri- (15) -nın̄ beyanı içinde turur imam ebu'l-mâ‘ali muḥammed ıspihani رحمة الله عليه tefsirinde suretü'l-ahzab قال رسول الله صلى الله عليه وسلم من اذا (16) مؤمنا فقد اذنى ومن اذنى فقد اذى الله ومن اذى الله فهو ملعون في التورية والانجيل (17) [VII a] 11 (1) azar kîlsa mini azar kıldır taķı kim kim mini azar kîlsa taṅrı ta‘ala-nı azar kıldır taķı kim taṅrı ta‘ala-nı azar kîlsa ol kim-erse mel‘un (2) turur tevrit taķı incil taķı fûrkan içinde hâkk ta‘ala ol kim-erse-ke hör kîlgan ‘azabını amade kîlîp turur tidi hâbbabü’ (3) bnü'l-art atlığ şâhabeye aytur رضي الله عنه peyğamber ‘aleyhi’s-selam ka‘be kölikesinde tûşep¹⁰ olturup turur erdi kim keldim selam (4) kîldim erse peyğamber ‘aleyhi’s-selam taķı cevab yarılkadı men aydim ya resula'llahî biz-ke nûsrât birmez-mü-sen biz-ke taṅrı-din aman kolmaz (5) -mu-sen neçe-ke

tegi bu kafir-ler zağmetini meşakkat-lerini körer-biz kayu yır-de nemaz kılganımız-nı körse-ler ururlar sökerler (6) hiç biz-ler-ke aman birmez-ler tidi erse peygamber 'aleyhi's-selam aydi ya həbab oza-ķı peygamber-ler-ning ümmet-lerini kafir-ler biçgү birle (7) ikki pare қılur erdi-ler ol ümmet-ler şabır қılur erdiler din-leridin қayıtmaz erdi-ler takı baǵzi-larını temür tarğak birle et- (8) -lerini tarar erdiler sünögük-lerinäge tegi takı anlar din-leridin қayıtmaz erdiler va'llahı menim dinim işi andaǵ temam bolgay kim şan'a (9) atlıg қabile yır-din hažramut atlıg yır-ke tegi yalguz aṭlıg bargay hiç kim-erse-din korkmaǵay meger taŋgrı-din kork-gay takı (10) koy-lug kiþi börü-din korkǵan (teg?) ve-likin ey ümmet-lerim siz-ler taǵcil қılur-sız tidi bir kün peygamber 'aleyhi's-selam evdin çıktı (11) kafir-ler-ni haǵk yolnaga ündegeyin bolgay kim müsülmən bolgaylar tامuǵ otidin kurtulgay-lar tip evdin çıkmış erdi bir kafir (12) karşılık keldi ol kafir-ni hoş söz birle açuk yüz birle haǵk yolnaga ündeyü başladı erse ol kafir peygamber 'aleyhi's-selam-ka öküş (13) sökti köp cefal-ler қıldı takı mübarek başınǵa topraǵ saçtı peygamber 'aleyhi's-selam-nunǵ hańrı bezman boldı ol kafir-ka hiç ne-erse (14) timedi şabır қıldı қayra töndi takı evke kirdi 'ayalı koptı takı peygamber 'aleyhi's-selam-nunǵ mübarek başıdin topraǵını kiterür takı zar (15) zar yiǵlayur takı ey baba ne һorluk bu siz-ke kim bu kafir-ler қılurlar " tidi erse peygamber 'aleyhi's-selam aytur ey 'ayalım yiǵla- (16) -maǵıl peygamber-ler-ning emgek-leri қatıǵ bolur ve-likin șevar-ları öküş bolur takı derece-leri artuk bolur tidi ibnū mes'ud رضي الله عنه (17) aytur bir kün peygamber 'aleyhi's-selam ka'be-ning bir yanında mescidü'l-haram içinde nemaz қılur erdi kim ebu cehl 'aleyhi'l-la'ne yaran-ları birle

[VII b] 12 (1) mescidü'l-haram-ka kirdi-ler başkar-lar bir müñgüş-de peygamber 'aleyhi's-selam nemaz қılur ebu cehl aytur yaranlarına қayu biringiz (2) barur fulan mahalle-de teve boğuzlap tururlar ol teve-ning necaset-liǵ bağarsuk-lerini keltürüp bu muhammed secede-ke barmış-da (3) üstünde biraksa tonları cümlle necis bolsa tip fermanladı erse bir mel'un aydi men baryain tip munlar yiǵlışip (4) başıp turur erdiler peygamber 'aleyhi's-selam secede-ke bardi ol mel'un teve-ning necaset-liǵ bukan-lerini bağarsuklarını (5) cümlle-sini peygamber 'aleyhi's-selam özesinǵe kemisti tonlarını

cümle necis kıldı erse ebu cehl taķı yaran-ları cümle külüşt-i-ler (6) ibnū mes'ud aytur eger ķudretim bolsa erdi peyğamber özeşindeki necaset-ni kitergey erdim ve-likin ıslam za'if (7) erdi kafırler ǵalib erdi yaraǵım bolmadı kitermek-ke ve-likin bir kim-erse bardı taķı faṭīma-ka رضي الله عنها haber birdi (8) erse faṭīma رضي الله عنها keldi bākar peyğamber 'aleyhi's-selam secde içinde türur taķı bu kafir-ler külüşü tururlar peyğamber 'aleyhi's-selam- (9) -nunğ özeşinde teve-ninğ necaset-leri bar bu ҳalni kördi erse bu kafırler-ke sökti taķı peyğamber 'aleyhi's-selam-nunğ mübarek (10) arkasından ol necaset-ler-ni bıraktı erse peyğamber 'aleyhi's-selam secde-din baş қaldurdı bākar tonı cümle necis bolmiş (11) ҳatırı ҳaste vü bezman boldı andın elgini köterdi taķı üç қata aydi ey bar һudaya sen bu kafir-ler-ni helak կılçıl (12) tidi erse kafir-ler қorktı-lar կaçtı-lar anıñ üçün kim peyğamber 'aleyhi's-selam-nunğ կaրğışı elbette kelmedin կalmaz tip bilür (13) erdiler ibnū mes'ud aytur رضي الله عنه közüm birle kördüm ol kafir-ler-ni bedr tokuşında һakk tā'ala peyğamber-ka nûşrat (14) birdi anlar şaharda şisip yatur erdiler aðaklarından sürüp bir eski կuduğ-ka kemişti-ler saşıgi kişi-ler-ke tegmesün (15) tip sú'al կılurlar սհսդ tokışında ıslam چeriginge hezimet tüsti kafir-ler گalebe կildilar peyğamber 'aleyhi's-selam-ni 'atebe atlıg (16) kafir taş birle urdu taķı mübarek tişini sindurdı peyğamber 'aleyhi's-selam yanın yıkıldı mübarek yüzü taş zahmidin yarıldı (17) taķı kan aka başladı erse peyğamber 'aleyhi's-selam-ka şahabe-ler aydilar ya resula'llahı bu kafir-ler-ka կaրgaçıl cümlesi helak

[VII a] 13 (1) bolsunlar tidiler erse peyğamber 'aleyhi's-selam aydi һakk tā'ala mini râhmet üçün iddi lā'net üçün idmadı tāngrı tā'ala (2) râhmet կilsun atam nuh peyğamber-ka her künde կavm anı on қata urur erdi-ler bihuş bolur erdi hiç կargamas erdi meger (3) aytur erdi ey bar һudaya կavmum mini bilmez-ler eger mini peyğamber tip bilse erdiler mundağ cefa կilmagay erdiler sen (4) munlar-ni köndürgil tip dý'a կılur erdi ve-likin cefaları inğen haddin keçıti erse anda կargadı emdi men taķı andağ dý'a (5) կılayın siz-ler amin tingiz tip şahabe-ler-ka buyurdi taķı aydi ey bar һudaya կavmumni sen köndürgil kim munlar mini (6) bilmedin bu cefa-ler կılur-lar tidi taķı bu necaset kemişgen kafir-ler-ka ¹² կargadı tip sú'al կildi-lar erse cevab aymış-lar (7) kim nemaz һakk tā'ala-ka

‘ibadet u ṭa‘at kılmak türur kafir-ler hakkı tā‘ala-ka ‘ibadet kılmak-din manj boldı-lar erse tāḥammül կılın bilmedi (8) կarğadı ve-liğin mübarek tişini sindurmak nefs-ke zahmet tegürmek türur ol cihet-din şabr կildı sevab üçün կarğamadı (9) tip aymış-lar peyğamber ‘aleyhi’s-selam-nunq ‘amme-si bar erdi atası-nunq kız karındaşı ‘atike atlığ ol keldi taķı ebu leheb (10) կatınğa kirdi taķı aydı ey կarındaşim ebu leheb bu uyanız oğlu mūhammed-ke mekke հalı ar-tuk zahmet tegrü başladılar burun (11) karındaşimiz ebu ṭalib-din կorkar erdiler ol vefati bolgandan berü körer-men öküş zahmet tegrü türur-lar sen taķı (12) ebu ṭalib men̄iglig atası karındaşı türur-sen ebu ṭalib saķlamış teg sen taķı saķlasanq ne bolgay tip derhast կildı (13) erse ebu leheb taķı kabul կildı taķı mūhammed-ni կatınğa keltürdi taķı çıktı mekke հalayıkınga kureyş կabilesinşa¹³ i‘lam (14) կildı bu kün-din soñg mūhammed-ka¹⁴ hic kim-erse կatılmasun eger կatılılur bolsa-lar ol kişi-ler-ke mundağ կilgaymen andağ կilgaymen (15) tip tehdid u tefzi‘ կildı erse bu söz-ni ebu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne eşitti taķı kureyiş-ler-ni yiğip yiğip keldi taķı aydı ya eba leheb (16) eşittük kim sen mūhammed dininę kirmiș-sen atanq ‘abdü'l-müttalib dinidin yüz evürmiş-sen tidi erse ebu leheb aydı men mūhammed (17) dininę kirmedim atam ‘abdü'l-müttalib dinidin yüz evürmedim ve-liğin kördüm bu uyam oğlu mūhammed-ke հalayık öküş zahmet

[VII b] 14 (1) tegrü başladı-lar erse yak yavukluk hakkını saķlap կatımgā keltürdüm հalayık-lar artuk zahmet tegürmesünler tip (2) bir kün ebu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne yaran-ları birle meşveret կildı ne iş կilgaymımız kim bu leheb-ni mūhammed-din adır-ğaymız (3) tip aydı erse yaran-ları aydilar siz beyan կilinq tidi-ler erse ebu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne aydı baring ebu leheb-ni ündenq (4) menim հatrim-ka bir söz tüsti anı ebu leheb-din sorayın tidi erse bardı-lar ebu leheb-ni ündediler ebu cehl ‘aleyhi’l-la‘ne (5) aytur ya eba leheb mūhammed seninq atanq ‘abdü'l-müttalib-ninq orni կayu yır turur tip aytur tidi erse ebu leheb aydı men mūhammed-ke (6) sormışım yok ebu cehl aydı bargıl hali sorup kelgil tidi erse ebu leheb bardı taķı aydı ya mūhammed menim atam ‘abdü'l-müttalib (7) orni makamı կayu yır turur tidi erse peyğamber ‘aleyhi’s-selam bildi kim bu kafir-ler mekri հilesi turur tip mütehayyir boldı taķı (8) aydı seninq atanq ‘abdü'l-müttalib-ninq yiri bir mu‘ayyen yır turur tidi erse ebu leheb

bardı tâkı ebu cehl-ka andağ aydı erse ebu cehl (9) aydı ya eba leheb yan'a sorğıl kim ol mûcayyen yır kim tip ayding ol yîrning atın aygil ne yîr turur tip yan'a kelip sordı erse (10) peygamber 'aleyhi's-selam aydı ol yîr-ning atı cehennem turur yan'i tâmuğ oti turur tip aydı tâkı kim kim 'abdü'l-mu'ttalib menigizlig kafîrlîk (11) birle bolsa aning yiri tâkı tâmuğ oti turur 'azab ve 'ukubet turur tip aydı erse ebu leheb ga'zablandı tâkı aydı ya muhammed menim (12) atam 'abdü'l-mu'ttalib seniñg tâkı ulug atang turur sen neteg anı azab ve 'ukubet içinde tip aytur-sen men sindin bezer-men (13) çikgil menim katimdin kitgil bu kündin song men saña yari bir-mes-men tip peygamber 'aleyhi's-selam-ni katindin kiterdi (14) tâkı 'atebe atlîg oğlîga peygamber 'aleyhi's-selam-nunç rûkiyye atlîg 'ayalin çüftlendürüp turur erdi ança fermanladı kim muhammed (15) kızını boşagıl tâkı muhammed-ni azarlagil tidi erse oğlu tâkı peygamber 'aleyhi's-selam-nunç 'ayalını boşadı tâkı peygamber 'aleyhi's-selam-ka (16) öküş sökti azarladı erse peygamber 'aleyhi's-selam aydı ey bar hûdaya itlerindin bir it-ni müsallat kilgil bu mel'un-ni (17) helak kilsun tidi erse atası eşitti aytur muhammed karğışı halk-ka elbette tegmedin kalmas biz-ler emdi bu oğlum ahvalı

[VIII a] 15 (1) neteg bolgây tip kâdgurđi peygamber 'aleyhi's-selam-nunç karğamaçı tâkı din ü islam kâdgusu üçün erdi kaçan kim za'ife kim-erse (2) çüftlenmek birle dini hisar-ka kirür ve haramdin ma'siyet-din saklanur kaçan kim arada fûrkat tüser bolsa ma'siyet hâvfi (3) bolur ol cihet-din ötrü karğadı bir kaç eyyam-din song kâfîle ittihaq kîldilar mekke-din şam-ka bârmak-ka ticaret üçün bu 'atebe. (4) tâkı atası ebu leheb-ke aydı ma'nîa tâkı içazet bîrsenig men şam-ka bârsam ticaret kîlsam tip aydı erse atası ebu leheb aydı (5) bârgîl ve-lişin zinhar ü zinhar yolda kâtiğ saklangıl kim muhammed saña kargap turur aning karğışı yetmesün tip öküş vaşiyyet-ler (6) kîldi oğlu tâkı kabul kîldi tâkı çıktı yolda barurda tağ başında bir şavmâ'a bar erdi ol şavmâ'a içinde tersa zahid- (7) leridin biri 'ibadet birle meşgûl erdi bu karvan-lar ol tağ tûbinde kondi-lar erse zahid şavmâ'asindin tüsti tâkı munlar (8) kâtinga keldi munlar tâkı anı ağırladı-lar ol zahid aytur men aning üçün siz-ler-ke tüstüm kim bu yir-de kim konduñguz bu yirde (9) arslan öküş bolur munda konmak kerekmez erdi emdi kim kon-

dunguz zinhar ü zinhar bu kiçe yatmañg uyağ turunç arslanlar
(10) siz-ler-ke ya tâki külük-lerinç-ke zâhmet tegürmesün tidi erse
'atebe titreyü korka başladı karvan halkı aydi ey 'atebe yüzüñg
(11) mütegâyyir boldı titreyü başladıñg tidi-ler erse ol aydi kim
men mûhammed-ni azarlap tururmen ol tâki mañga kârgap turur
eger bu kiçe (12) siz-ler mini saklämasañız men helak bolur-men
tidi erse ol kiçe 'atebe-ning tört yanına yük-ler-ni yiğdi-lar tâki
kılıç (13) birle ol yük-ler özesine uyağ olturdular hâkk tebareke
ve tâala cümlesiñge uyku birdi uyidilar bir arslança fermanladı
(14) bargıl 'atebe-ni helak kîlgîl tip ol arslan keldi halk-larnı yıld-
layu 'atebe-ni buldı tâki pare pare kıldı erte koptilar baştı-lar kim
(15) 'atebe pare pare bolmiş kaçan kim bu haber-ni ebu leheb-ke
keltür-di-ler erse ebu leheb gažabı tâki ziyade boldı neçe kim pey-
ğamber 'aleyhi's-selam-ka (16) kafîr-lar zâhmeti ve meşâkîat tegür-
se-ler hiç iłtifat kılmaz erdi bir kün ebu bekri رضي الله عنه barur er-
di tâki ebu leheb karşu keldi (17) ebu leheb ebu bekri-ke aydi ya
eba bekri ata-larıñg dini-ni ködüp mûhammed-ke uydunç nişe mun-
dağ iş kıldıñg tip aydi erse ebu bekri

[VIII b] 16 (1) aydi ya eba leheb sen munça yıl boldı hiç mûham-
med-din yalghan söz eşitmişinç bar mu tip ebu leheb aydi yok ebu
bekri aydi munça (2) yıldın berü hiç mûhammed-din hîyanet yaman
fi'l kerekmez iş körmüşinç bar mu ebu leheb aydi yok ebu bekri
اَنْدَاعِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ aydi andağ (3) erse men mûhammed-ke uyğanım-ka ni-
şe melamet kılursen nedamet sañga kılmaç kerek kim sen atası
karındaşı bolgaysen ata yırinde (4) bolgaysen sañga dünya-da tâki
hürmet bolgay erdi iman keltürseñg hem tâki ahiretta hürmet bol-
gay erdi us karındaşılıñg (5) 'abbas iman keltürdü tâki bir karın-
daşılıñg hamza tâki iman keltürdü mûhammed ne kim aytur cümlesi
rast tûrur öküş peşiman (6) nedamet yigey-sen eger imansız dün-
ya-din çıksanç tidi erse ebu leheb tek kaldı tâki kayıtti evinçe keldi
kadıgu birle hatunu (7) bar erdi ümmi cemil atlığ aydi ya eba le-
heb bu kün sini iñgen kadıguluğ körer-men ne iş boldı mañga ay-
ğıl tidi erse (8) ebu leheb aydi hiç bilmez-men neteg kılmaç kerek
uyam oğlu mûhammed diniñge kirsem bolur mu ya tâki kirmesem
mû yâhsırañ (9) hiç bilmez-men tidi erse ümmi cemil feryad kıldı
kim eger sen mûhammed diniñge kirsinq menim tösekim sañga ha-
ram tûrur men seninç birle (10) bir evde turmağay-men tidi kör-

meding-mü oğlum ‘atebe-ni կարգap öltürdi tidi erse ebu leheb ayitti
 կայittim ol ray-din (11) tidi erse ümmi cemil tayandı bir kün
 cebra’lıl ‘aleyhi’s-selam nazıl boldı peyğamber ‘aleyhi’s-selam-ka
 hakkı tâ’ala selamını keltürdi tağı (12) bu ayet-ni okidi
 قوله تعالى مَنْ أَتَيْتُكَ الْأَقْرِبِينَ وَاحْفَضْ جَنَاحَكَ لَمْ أَتَعِدْكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
 mafnisi ol bolur kim (13) ya muhammed yak¹⁵ yayvuklarıningi tâmuğ-din kurt-
 gargil tağı mü’mîn-lar-ka alçaklık¹⁶ kîlgîl tip aydi erse peyğamber
 ‘aleyhi’s-selam (14) tağ başıṅga mündi tağı katığ avaz birle çakırdu
 ya şabahah tiyü ‘arab ‘adeti ol erdi kaçan kim-erse çerig nagah
 (15) kelgenini körse mundağ çakırur erdiler kaçan kim mekke halkı
 mundağ avaz eşitti-ler erse cümle korķup ürküp yiğilişu ķeldiler
 (16) tağı/aydilar ya muhammed ne iş belgürdi tidi-ler erse pey-
 ğamber ‘aleyhi’s-selam aydi eger men siz-ke haber birsem bu tağ
 tübinde (17) çerig bar siz-ler-ke կաժ կîlip helak կîlmak-ka կîlip
 turur tisem maṅga inanur-mu-siz tidi erse cümlesi aydilar ya mu-
 hammed

[IX a] 17 (1) neteg inanmaǵalıñg saṅga kim sindin hiç yalǵan söz
 eşitmişimiz yok in̄gen inanur-mız tip aydilar erse peyğamber ‘aley-
 hi’s-selam (2) aydi andaǵ erse men siz-ke aytur-men kim iman
 keltürün̄ tângı tâ’ala-ni birlen̄ tağı mini hakkı tâ’ala-nıñg resuli
 tip inanıñg eger (3) iman keltürmesen̄iz tâmuğ atlıg ot bar hakkı
 tâ’ala siz-ler-ni ol of birle ‘azab u ‘ükubet կîlgay tidi erse ebu
 leheb (4) aydi تبالك الهذا جعتنا ‘arab-lar ‘adeti ol turur kim bir kişini
 yigrenip sökse تبالك tip aytur mafnisi ol bolur kim (5) helaklik
 bolsun saṅga bu söz üçün bu munça һalayık-ni bu yir-ke yiğdirün̄
 tip ikki elginge taş alıp attı erse cebra’lıl (6) ‘aleyhi’s-selam bu su-
 re-ni indürdi قوله تعالى تبت يدا ابي لهب وتب ما اغنى عنه ماله وما كسب
 mafnisi ol bolur kim (7) helak boldı ebu leheb-nıñg ikki elgi kim ol
 ikki elgi birle kim peyğamber ‘aleyhi’s-selam-ka taş attı وتبت özı
 tağı cümle nefsi helak (8) boldı hiç fayda կîl-
 madı ebu leheb-ke malı tağı oğlu kızı tağı kuhi կâravaşı tağı yıldı
 կârası نارا ذات لهب (9) سیصلی kûygey tağı söklungey yalıñglıg otka
 ol hâtuni¹⁷ ümmi cemil tağı söklungey (10) ta-
 muğ-nuñg yalıñglıg otıṅga ebu leheb hâtuni ümmi cemil-nıñg ‘adeti
 ol erdi kim kiçe կâravaş-ları birle şâhra-ǵa çıkar erdiler (11) tağı

temür tiken-ni yiğar erdiler tākı hürma yibinge bağlap özi keltürür erdi tākı peyğamber 'aleyhi's-selam-nun̄g mescid-ke bârur yol - (12) -larında kemişür erdi ol yandın hâkk tāala ümmî cemil-ke hâmmaletü'l-hâfab tidi 'arâb tilinçe hâmmaletü'l-hâfab otun ya tiken keltür-gen-ke (13) ayturlar bā'zı-ları aymış-lar bu ümmî cemil peyğamber 'aleyhi's-selam-nun̄g hâtunu ümmî hâbibe.¹⁸ -nin̄ er karındaşı sufyan-nin̄g kızı (14) erdi ümmî hâbibe-ke رضي الله عنها bu ümmî cemile. 'amme bolur erdi ol yöndin hemise kirür erdi tākı peyğamber 'aleyhi's-selam-nun̄g aḥvali - (15) -din ümmî hâbibe-ke sorar erdi tākı bârîp kâfir-lar-kā ǵammazlık kılıp hâber birür erdi tākı 'arâb ǵammaz kim erse-ke hâmmaletü'l-hâfab tip (16) aytur neteg kim otun sebeb tûrur ot yanmak-ǵa bu ǵammazlık tākı sebeb tûrur ikki kim erse arasında düşmanlık ot yanmak-kā bu sebeb- (17) -din ötrü hâkk tāala ümmî cemil-ke hâmmaletü'l-hâfab tidi tip bā'zı mûfessir-ler aymışlar kiyamet kün bolsa amenna ve şaddakna hâkk tebareke

[IX b] 18 (1) ve tāala ebu leheb-ni tākı hâtunu ümmî cemil-ni tāmuğ-kā kemişgey ve likin hâtunu ümmî cemil-ke tāmuğ erkligi feriste-ler bûyûrgaylar zakkum (2) tiken-leridin bir bağ kılıp arkasına-ǵa keltürgil tip tākı boynına zencir bağlağaylar tākı tāmuğ içinde sûregeyler kim (3) sen dünya-da tiken-ni arkañg-ǵa hürma yipi birle bağlap keltürüp peyğamber 'aleyhi's-selam-nun̄g yolına kemişür erding peyğamber-ni (4) azarlar erding bu anıñg cezası tākı ǵukubeti tûrur tip aygaylor فِي جَيْدِهَا حَبْلٌ مِّنْ مَاءٍ ol ümmî cemil-nin̄g boynında (5) bar hürma kabindin yip andaǵ rivayet kılur-lar kim bir kiçe ümmî cemil bârdı tākı tiken-ni arkasına yükledi tākı boynına (6) hürma kabı-din asılmış yipni kemişti cebra'il 'aleyhi's-selam ol yip birle boğazını boğdu tākı ol ümmî cemil anda helak boldı (7) ertesi ebu leheb isteyü bârdı bağkar şisip 'avreti açılıp fâzihat bolup yâtur 'abbas aytur رضي الله عنه ebu leheb (8) dünya-din bârmış-din song tüsimde körer-men ot yalıñg içinde tûrur men aydim ne boldı sañga kim mundaǵ ǵukubet içinde (9) tûrur-sen tip ebu leheb aytur imansız çıkkânım şomlukı tākı peyğamber 'aleyhi's-selam-ni azarlağanım şomlukı tûrur men aydim (10) hiç bu ǵazab sindin eksülür-mü tidim erse ebu leheb aydi tegme bir düşenbijh kün bu ǵazab mindin kiter men aydim ne (11) sebeb-din ey kârındaşim ebu leheb aydi muhammed toğmişta mañga hâber birdiler

kim karındaşının hattunu amine. hattun düşenbij (12) kün mühammed atlıg oğul keltürdi tip men gayet sevündüm bir karavaşını azad kıldım ol sebeb-din 'azabım düşenbij kün (13) kiter tip aydi **törtinq fası** peygamber 'aleyhi's-selam mekke.-ka çıkmak beyanı içinde türur imam ebu'l-'ala'i (14) evsi رحمة الله عليه nişabu'l-ahbar at-
لِغْ كِتَابِهِ بِهِ وَسَلَمَ مِنْ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ فَقَدَ مَاتَ شَهِيدًا وَوَقَى مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ مَاتَ غَرِيبًا
bolur kim peygamber 'aleyhi's-selam haber birü yarıklar kayu mü'-min (16) ve mubahhid gəriblikda öler bolsa həkk tebareke ve ta-
'ala ol əl-ğə şəhid-ler əvəbi ruzi ələr təkki gur 'azabidin sakla-
yur (17) bir kün ebu cehl 'aleyhi'l-la'ne kureyi-ler-ni yiğdi bir ev
bar erdi ol evkə darü'n-nüdve tirler erdi əçən kim bir meşveret

[X a] 19 (1) kılmaç kerek bolsa ol evde yıglur erdiler bu arada iblis 'aleyhi'l-la'ne özini bir abuşka şuretingə oħsatıp (2) bular arasıṅga kirdi erse bular aydilar ey abuşka sen kim bolur-sen tidiler erse iblis 'aleyhi'l-la'ne aydi men şeyh necdi- (3) -men necd il-lig abuşka-men siz-lerni eşittim kim bir meşveret-leri bar tip men təkki anlar arasında bolayın sözlerini (4) tıñglap aŋglağayın tip kel-dim tidi erse ebu cehl-ke hoş keldi andın song ebu cehl 'aleyhi'l-la'ne aytur ey kureyş kabile-si bu (5) mühammed işi kündin kün ziyan bolu türur əorkar-men kim mununq katında öküş həlayik yıglip biz-ler-ke zəhmet tegürgeyler kerek kim (6) emdi-din song işni bir yansı ələsak tidi-ler erse cümlesi şavab kördiler andın song ebu cehl 'aleyhi'l-la'ne aydi heşsam (7) atlıg kafir-ka aydi ya heşsam senin rayıñ neteg türur bu mühammed-ni helak kılmaç içinde tidi erse heşsam aydi menim rayım (8) ol türur kim bu mühammed-ni tutsaq təkki bir şarp teve-ke bağlaşaq başın adaklı-ka tegi təkki ol teve-ni şahra-ka ıdsak ol anda (9) helak bolsa tidi erse ol şeyh necdi aydi kim bu ray batıl ray türur aydilar kim neteg batıl ray türur tidiler erse (10) ol şeyh necdi aydi anıñ yaranları bar kabile-si bar bu işni anlar bilgeyler təkki bargayalar mühammed-ni halaş ələsak təkki ol (11) tidi erse şavab kördiler andın song təkki bir kafir aydi menim rayım ol türur kim bu mühammed-ni bir ev-ke ələsak təkki ol (12) ev-nüñ tıñglükini təkki kapugunu berk ələsak bu mühammed ol ev içinde açılık-din olse tidi erse ol şeyh necdi (13) aydi bu təkki şavab ermes anıñ üçün kim yaranları bilgey təkki

kapuğun açekaylar tąkı çıkışgayalar tidi erse ebu cehl (14) 'aleyhi'l-la'ne aydi kim menim rayım ol turur kim tegme bir կabiledin bir yigit çıkışa tąkı kiçə yatur yerinde barsalar yalıng kılıç birle (15) barçasını ursalar eger diyet tileseler cümle կabile yiğlisip diyet birmek asan bolgay tidi erse şeyh necdi aydi (16) v'allahi bu ray inğen şavab ray turur tidi tąkı taķildilar tegme bir կabile-din bir yigit hasil կildilar tąkı yalıng (17) kılıç birle kelip öltürmek-ke ijtifak կildilar erse cebra'lı 'aleyhi's-selam keldi tąkı aydi ya mühamed kafirler sini bu kiçə kelip

[X b] 20 (1) helak kılmak tiler-ler saŋga işaret andağ turur kim bu kiçə çıkışsaŋ tąkı medine. tarafınğa bərsanı anda tąkı kafir-ler-ni (2) ıslam-ka da'vet կilsanı tip aydi erse peygamber 'aleyhi's-selam tąkı ebu bekrke bu aḥvalni aydi erse ebu bekr aydi (3) رضي الله عنه رضي الله عنه resulə'llahı siz neteg yalğuz barğaysız men tąkı sizing birle bərayın tip aydi erse peygamber 'aleyhi's-selam- (4) -nuŋ hətiri hoş boldı ol kiçə peygamber 'aleyhi's-selam tąkı ebu bekr ikegü çıktılar tąkı yoridilar erte-ke (5) tegi erte boldı kafir-ler bəkar-lar mühamed tąkı ebu bekr yok turur bildiler kim kaçtılar tip ebu cehl 'aleyhi'l-la'ne nıda կildurdu (6) kim kim mühamed-ni tąkı ebu bekr-ni keltürür bolsa yüz teve sevünçi bireling tip üç künke tegi hiç şahra կodmadın istediler (7) bulmadılar ol kiçə ebu bekr رضي الله عنه bir sa'at peygamber 'aleyhi's-selam-nuŋ sağ yanında yoriyur erdi tąkı bir sa'at (8) sol yanında yoriyur erdi tąkı bir sa'at ilekinde yoriyur erdi tąkı bir sa'at artında yoriyur erdi peygamber 'aleyhi's-selam (9) aydi ya eba bekr tört yanında tezginü yoriyur-sen nişe bir tarafsta yörümes-sen tidi erse ebu bekr aydi رضي الله عنه ya resulə- (10) 'llahi düşmən-lar-dın կorkar-men nagah düşmən-lar okı sağ yandın kelür bolsa evvel düşmən okı maŋga tegsün siz-ke tegmesün tip (11) tąkı sol yan-şa keçip yoriyur-men ol ma'nı üçün kim eger düşmən-nıŋ okı sol yandın kelse maŋga tegsün siz-ke tegmesün tip (12) aydi erse peygamber 'aleyhi's-selam aydi لا تَحْزُنْ ya eba bekr hiç կorkmaǵıl kim təŋgrı tə'ala bizing birle turur (13) tidi erse həkk tə'ala ebu bekr könlinäge aramluk indürdi andın song peygamber 'aleyhi's-selam bəkar bir atlığ kim-erse(14) kö-

ründi kaçan kim ol atlıg yaşnuğ keldi erse bildiler kim biz-ke kelür tip peyğamber 'aleyhi's-selam aydi ya rabbı anı tutgil (15) timis erdi ati-nun tört adakı yer-ke kömüldi ol kim-erse çakirdı ya muhammed mini ködgil men rücu' kılayın sańga zańmet (16) tegürmeyin tidi erse peyğamber 'aleyhi's-selam aydi ya rabbı eger rast aysa sen ida birgil timis erdi ati-nun adakları (17) yır-din çıktı tąki ol kim-erse kayitti andın song ikegü anca yoridilar kim peyğamber 'aleyhi's-selam-nun mübarek adakı haste

[XI a] 21 (1) boldi yoriyu bilmez boldi erse ebu bekr رضي الله عنه peyğamber-ni arkasında kötürdi erte-ke tegi yoridilar erte bol-ди bąkar- (2) -lar yüz atlıg taǵ tübinde yettiler ol taǵ tübinde bir ǵar bar erdi ol ǵar-ǵa kirmek tiledi-ler erse ebu bekr aydi ya resula'llahi (3) men burun kreyin bąkayın ademi-ni azarlaǵan canvar-lar bolmasun tip burun kirdi bąktı andın song peyğamber 'aleyhi's-selam kirdi (4) ebu bekr رضي الله عنه bąktı bir teşük bar erdi adakını ol teşükke koğti bolmasun kim bu teşük-din yılan çıkip peyğamber 'aleyhi (5) s-selam-ka zańmet tegürmesün timis erdi bir yılan keldi tąki ol teşükdin çıkmak-ka kańdı kıldı tąki ebu bekr-nun adakına (6) başını tegürdi ebu bekr رضي الله عنه yol birmedi erse ebu bekr رضي الله عنه -nun adakına soktı erdi zehri katıǵ eser (7) kıldı ebu bekr adakını kitermedi peyğamber 'aleyhi's-selam-ka ǵararı tegmesün tip peyğamber 'aleyhi's-selam ol yılan peyğamber 'aleyhi's-selam- (8) -ka selam birmek üçün erdi tip aydi bąkar ebu bekr-nun közindin 'abarat ve ǵatırat yaş akar peyğamber 'aleyhi's-selam aydi ya (9) eba bekr nişe yiǵlar-sen tidi erse ebu bekr رضي الله عنه aydi ya resula'llahi usbu teşukdin bir yı- lan adakına katıǵ zańm (10) kıldı peyğamber 'aleyhi's-selam aydi ya eba bekr adakına kitergil tąki yılan-din çayandın ǵorķma-ǵıl ǵakkı tącala-ka tevekkıl ǵılgıl (11) ǵakkı tącala bizim birle tıurur kim tidi andın song kafir-ler peyğamber 'aleyhi's-selam-nun izini izleyü isteyü keldiler ǵar aǵzıngıa (12) tegi ǵakkı tącala fermanı birle örümçük ǵar aǵzıngıa evini tokıldı kafir-ler aydilar eger bu ǵarşa muhammed kirmis bolsa erdi (13) bu örümçük evi buzulgay erdi munda bolmaǵay tip kayitti-lar erse ebu cehl 'aleyhi'l-la'ne aytur menim ǵatırim-ka andaǵ (14) kelür kim muhammed bu ya-

vułk yer-de türur biz-ke sīh̄r kılıp türur körüməz-biz tidi tākı bir kaſır-ǵa aydi tüşgül tākı bu ǵarǵa kirgil (15) tidi erse ümeyye bin hālef aydi mūhammed toğmaz-dın aşnu örümçük bu evini tokumış bolḡay mūhammed munda kirse erdi bu örümçük (16) evi buzulmaǵay-mu erdi tip aydi erse ebu cehl tākı yaranları birel kāyittı-lar andın sonḡ peyğamber 'aleyhi's-selam ebu bek̄r birle ol (17) ǵarda üç kün turdilar üç kündin sonḡ çıkip medine tārafıngā 'azm ǵıldilar azık-ları tükendi andın sonḡ bir 'arab

[XI b] 22 (1) kabilesinǵa keldiler tākı aydilar kim siz-ler-de et ya h̄ürma s̄atlık bar mu s̄atǵın alǵay erdük tidiler erse h̄ayme-din (2) bir h̄atun çıktı atı ümmi mū'id erdi aydi ne me yahsı konuklar-sız siz-ler-ni konuklaǵay erdim ve-likin kah̄t yıl türur evümde (3) hiç ne-erse yok türur çüftüm ebu mū'id tākı ǵoylarnı otlag-ka iletip türur ǵoylarımız munda bolsa erdi siz-ler-ke (4) süt birgey erdim tidi erse peyğamber 'aleyhi's-selam aydi ya ümmi mū'id bu h̄ayme yanında yatǵan ne ǵoy türur tidi erse ümmi (5) mū'id aydi bu ǵoy inǵen aruń ǵoy türur hiç süti yok türur ǵoylar birel bāru bilmedin munda yatır tidi erse peyğamber (6) 'aleyhi's-selam aydi ya ümmi mū'id destur birür-mü-sen anı saǵmak-ka tidi erse ümmi mū'id aydi inǵen destur birür-men (7) eger süt çıkışa saǵıñg tidi peyğamber 'aleyhi's-selam ol ǵoy-nı maǵa keltürünǵler tip buyurdu erse kelturdiler peyğamber (8) 'aleyhi's-selam بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ tidi mūbarek elgini ol ǵoy-nunǵ yelininǵe tegürmiş erdi derhal ol ǵoy-nunǵ (9) yelini ulǵayıdı tākı ol ǵoy semrüdi andın peyğamber 'aleyhi's-selam aydi ya ümmi mū'id evde kersen bar erse keltürgil tidi (10) ümmi mū'id bir kersen keltürdü peyğamber 'aleyhi's-selam mūbarek elgi birle saǵdı anca kim ol kersen toldı peyğamber 'aleyhi's-selam (11) ikki elgi birle ol kersen-ni kötürdi tākı ümmi mū'id-ke içürdi anca içti kim ǵandı andın sonḡ ebu bek̄r-ke içürdi (12) andın sonḡ özi içti yanına peyğamber 'aleyhi's-selam ikinçi ǵata saǵdı tākı ol kersen-ni toldurdu tākı ümmi mū'id evinde ǵoydı (13) tākı köctiler bardılar kiçe ebu mū'id keldi bākar evde bir kersen süt bar tāaccüb ǵıldı aydi ya ümmi mū'id bu ne ahval (14) türur ǵoylar yıraǵ erdi evde saǵar ǵoy yok erdi bu süt ǵandın keldi tidi erse ümmi mū'id aydi biz-ke bir konuk keldi (15) inǵen mūbarek konuk körklüğ yüzüğ suçug sözlög orta bođluğ kim-erse erdi bu aruń ǵoy-ǵa mūbarek elgini tegürmiş (16) erdi

bu köy mundağ semrüdü kim körer-sen tąkı yelini ulug boldı öz elgi birle sağdı bir kersen toldı anı cümleke öz elgi (17) birle içürdi andın özi içti yanå ikinçι kąta sağdı bir kersen toldı anı evde kοdtı ebu mü'id aydı men eşittim kim

[XV b] * 23 (1) mekke-de bir peygamber çıktı tip mühammed atlıg hälayık-ni hakkı yolinga under tip aytur-lar erdi bu ayğanıñ meger ol bolgay (2) mununñ teg mücize peygamber-ler-din özgede bolmaz eger taŋrı 'ömr birse barğaymen tidi yanå ümmi mü'id-ke aydı manıga ol kişininç (3) şıfatını yaþşı beyan kılgil eger bərsam yanıgilmaþay-men edgü bileyin tidi yiðit kişi mü türur ya þarı mu türur tidi erse (4) ümmi mü'id aydı yiðit türur mehasını þara türur açuk yüzlüg türur avazında heybet bar in-gen uzun bodluğ ermez aşak (5) bodluğ tąkı ermez orta bodluğ türur açuk þaþılıg türur in-gen semüz tąkı ermez in-gen aruk tąkı ermez orta tenlig türur (6) tülek türur öküþ þareketlig ermese tişleri siyrek türur yüzü tolun ay teg komiyur söz söylese açuk ayra sözleyür (7) bulgaþuk sözlemes ayası keñg türur közi aşak-ka öküþ-rek bąkar yir-ke bąkar bir er tąkı başını kıldurur kök-ke bąkar (8) mehasını قورت سخ ¹⁹ türur orta mehasınlıg uzun tąkı ermez þatig yörügen tąkı ermez köse tąkı ermez yörüyür bolsa (9) akrı yoriyur erken yeter yok erse yetmes tidi peygamber 'aleyhi's-selam mekke-din çıkışında ebu bekri رضي الله عنه -ka meşveret kılımış (10) erdi neteg barmak kerek medine-ke tip ebu bekri رضي الله عنه aydı ikki teve satgın alıp türur-men sekkiz yüz yarmak-ka biringe siz mingey- (11) -siz tąkı biringe men mineyin tąkı þaralıñ tidi peygamber 'aleyhi's-selam aydı kim biz-ke bir kulaþvuz kerek ebu bekri رضي الله عنه aydı 'abdu'llah (12) atlıg kişi bar ol medine yolların yaþşı bilür ol 'abdu'llah-ni terke tuttular tąkı ebu bekri رضي الله عنه -nunñ azadı bar erdi (13) 'amır atlıg aña aydı kim sen ikki teve birle 'abdu'llah-ni alıp sur atlıg taþ tübinde þar bar biz çıkış-din üç kün-din (14) song anda kelgey-sen tip türur erdi tąkı andaþok üç kündin song keldiler ebu bekri رضي الله عنه birle peygamber 'aleyhi's-selam (15) bir teve-ke mündiler ol ikkisi tąkı bir teve-ke mündiler tąkı bardılar medine-ke yaþuk keldiler bir yehudi pey-

* Bu sahifeden itibaren, her halde kitap ciltlenirken, yaprakların sırasında bir karışıklık olmuştur.

ğamber-ka satğaştı (16) tâkı keldi medine. hâlkınga haber bir-di medine-de öküş şahabeler bar erdi bâ'zısı medine-liğ bâ'zısı tâkı mekke-liğ 'ömer (17) رضي الله عنه tâkı medine-de erdi cümle şâ-habe-ler sevündi-ler peygamber 'aleyhi's-selam medine-ke kelge-ninğe biri 'birinğe haber birdi-ler

[XV a] 24 (1) tâkı cümlesi sîlah kedidiler uruş-ka bârur teg ka-fîr-lar-ka heybet üçün peygamber 'aleyhi's-selam-ka istikbal kıldılar peygamber (2) 'aleyhi's-selam şâhrada bir yiğac kölikesinde ko-nup turur erdi kim medine-din çıkışanlar anda peygamber 'aleyhi's-selam-ka (3) satşaştı-lar körüstüler cümle şahabe şevündi-ler andin song peygamber 'aleyhi's-selam-ka enşar kabilesi aydilar kim (4) ya resulu'llah biz-lerde konsanğız bolgay mu bakça-larımız yirlerimiz keng turur tidi-ler erse peygamber 'aleyhi's-selam aydi (5) bu kaşva atlîg teve-ke müneyin tâkı hiç kim-erse zümamını tutmasun kayu kapuğda bu teve çokse men ol evde konar-men tip (6) aydi erse barça şahabe-ler razi boldılar cum'a kün erdi kim peygamber 'aleyhi's-selam kaşva atlîg tevesine mündi cümle (7) şahabe-ler tâkı atıldilar öküş yağag-lar tâkı çıkış turur erdi-ler medine. şehrinde peygamber 'aleyhi's-selam-nûn cemaliñe (8) müştaç bolğanlar öküş erdi peygamber 'aleyhi's-selam-ni körme-din şahabe-ler katında iman keltürüp turur erdiler (9) cümle hâ-layık medine-ke teveccûh kıldılar tegme bir kabile-din peygamber 'aleyhi's-selam keçer bolsa ol kabile-nin uluğ çikip (10) peygamber 'aleyhi's-selam-din derh ast kilsa peygamber 'aleyhi's-selam anlar-şa hâyr u berekat birle du'a kılur erdi tâkı aytur erdi (11) bu menim kaşva atlîg tevem kayu kapuğda çokse men anda ko-nuk bolğaymen tip aytur erdi cümle medine-nin uluğ-ları (12) tâkı mün'im-leri arzu kılur erdiler bolğaymu kim peygamber 'aleyhi's-selam-nûn tevesi bizing kapuğda çökgey mü tip hiç (13) çök-mez erdi aşip keçer erdi ança-ka tegi bardı kim eyyüb enşari kapuğında çıktı erse peygamber 'aleyhi's-selam tâkı teve-din (14) tüştü tâkı mescid-ke kirdi cümle şahabe-ler tâkı kirdiler cuma nemazı okımaç üçün peygamber 'aleyhi's-selam mînber-ke aşip (15) hütbe okıldı tâkı mînber-din tüşüp imametlik kıldı cümle şahabe-ler ikti-da kıldılar nemaz-din çıkış peygamber 'aleyhi's-selam (16) eyyüb enşari evinäge kirdi erse eyyüb enşari şad boldı sevündi cümle şahabe eýleringe barıp peygamber 'aleyhi's-selam-ka (17) hediyeye

اماده گلور Erdiler کوچلری yeterinçe zeydi'bnü sabit رضی الله عنه
aytur men altı yaşar erdim kim anam bir çanağ

[XVI a] 25 (1) içine etmek toğradı tąkı ol etmek özesinę sağ
yağ kemişti tąkı bir pare süt kemişti tąkı çanağ özesinę ne-erse (2)
örtti tąkı mañga aydi kim oğlum bargil eyyüb enşari evinę kirgil
tąkı peygamber 'aleyhi's-selam-ka selam kılçıl tąkı (3) aygıl kim anam
siz-ke bu tą'amni hediyye ıda birdi tigil tidi erse men tąkı andağ
kıldım erse peygamber 'aleyhi's-selam (4) aydi ²⁰ mañga tąngri
taçala bereket bırsün sañga tidi tąkı şahabe-ler yiğlıştılar tąkı ol
tırid-ni tenavül kıldılar eyyüb enşari-nıñg (5) anasınę ža'ife-ler ke-
lip sorar erdiler kim peygamber 'aleyhi's-selam kayu tą'am-ni se-
ver biz ol tą'amni kılıp keltürelinę (6) tiseler eyyüb enşari-nıñg
valıdesi aytur erdi kim peygamber 'aleyhi's-selam biz-ke hiç bu-
yurmuş yoñ kim falan tą'am bisurunę (7) tip tąkı ilekinge kayu
tą'am kelse hiç 'ayıblamışi yoñ eger kerek bolsa tenavül kıl-
lur ve eger kerekmez bolsa tatar tąkı yaran- (8) -lar-ǵa aytur kim
siz-ler tenavül kılınę-lar tip bir kün tą'am bisurduk hiç tatmadı
men oğlum birle inğen kağgurduk (9) men aydim ya resulə'llahı
hemise tą'am bisursak tenavül kılur erdingiz tąkı bañi kalğan tą'-
amni sizing mübarek elgingiz (10) tegdi tip teberrük kılıp yiýür
erdük bu kün ne boldı kim bu tą'amni yimedinqiz tip aydim erse
mañga aydi ey eyyüb anası (11) bu tą'amda sarımsak yıldıgi bur-
numına keldi tąkı men 'hakk tą'ala-ka münacat kılur-men ağızı
sasığı birle neteg münacat (12) kıllayın tidi ol tą'amni oğlung ey-
yüb birle tenavül kılınę tidi andın song medine içinde ne kim
müs'min-ler müsliman-lar bar (13) cümlesi peygamber 'aleyhi's-selam-ka
kilip selam kılıp bey'at birdiler peygamber 'aleyhi's-selam
öz elgi birle ol bey'at birgen-nıñg (14) elgi-ni tutar erdi tąkı aytur
erdi 'hakk tą'ala fermanının çıkmagay-sen tąkı 'hakk tą'ala-nıñg
resulı muhammed resulə'llah fermanının (15) çıkmagay-sen kayu
işke kim buyursa kılçay-sen kayu işdin yiğsa yiğlingay-sen ikki
çerig alnaşmış tise ol bey'at (16) birgenler aytur erdiler kim kabul
kıldıuk tip andın song hatun-lar yiğildılar tąkı ahsam yañsıg
arasında eyyüb anası (17) kılınęga keldi-ler tąkı aydilar peygamber
'aleyhi's-selam-din destur tilegil biz-ler tąkı peygamber 'aleyhi's-selam-nıñg mübarek cemalini

(devam edecek)